

Zbirka devetih krajših pripovedi *Strnišča* je izšla pri mariborski Založbi Pivec

Partljičeve zgodbe o otrocih in vojni

Toneta Partljiča skorajda ni treba posebej predstavljati. Leta 1940 v Mariboru rojeni vsestranski kulturni delavec, pisatelj, dramatik in scenarist je bil sprva tudi predmetni učitelj in pozneje politik. Od leta 1992 je deloval v okviru liberalne demokracije kot poslanec v Državnem zboru Republike Slovenije, o čemer je napisal leta 1998 spominsko knjigo *Pisatelj v parlamentu*. Objavil je številna literarna dela, črtice, novele in romane, predvsem pa se je uveljavil kot dramatik. Znana je njegova drama *Moj ata, socialistični kulak* iz leta 1983, po kateri so leta 1987 posneli tudi film. Partljič v tem delu na ironičen način prikaže nasilno kolektivizacijo kmetijstva v Sloveniji po drugi svetovni vojni, čeprav si je mali kmet tedaj obetal, da bo v obljubljeni novi svobodi po drugi svetovni vojni postal gospodar na svoji zemlji. Leta 2016 je prejel Prešernovo nagrado za življenjsko delo. Napisal je tudi več spominskih knjig in povesti za otroke, med katerimi sta znani *Hotel sem prijeli sonce* iz leta 1981 in *Slišal sem, kako trava raste* iz leta 1990. Njegova najnovejša zbirka devetih krajših pripovedi

Strnišča, ki je izšla leta 2023 pri mariborski Založbi Pivec, je knjiga o otrocih in vojni. S pridom pa je ne bodo brali le mlajši bralci, temveč predvsem starejši, med katerimi žive še nekateri, ki so doživeli grozote druge svetovne vojne. Knjiga je nadvse aktualna, saj vsepovsod divjajo vojne, med nami pa so tudi begunci z otroki iz ogroženih krajev. V knjigi je objavljenih tudi več črno-belih fotografij znanega fotografa Stojana Keblerja, ki na senzibilen način odslikavajo življenje majhnih otrok. Partljiču, ki je bil sprva učitelj, so otroci namreč posebno pri srcu. Dobro pozna njihovo psiho. V spremni besedi k novi knjigi meni, da so zanj otroci največje žrtve vojne: "Otrok ne more razumeti, za kaj gre, kje so vzroki za nenadno spremembo iz miru v zlo. Otroci bi bili radi z mamo in očetom, radi bi v miru spali in ne bi bili radi lačni. In da bi jih ne bilo strah." V novi publikaciji poseže Partljič najprej daleč nazaj, v čas prve svetovne vojne. V *Čudežu pri Fradlovih 1917* pripoveduje o prvi veliki vojni, v katero je bila vpletena vsa Evropa in tudi Amerika. Zgodba se odvija v Povžanah

Foto Jure Makovec/STA

v slovenski Istri, kjer ljudje tiho prenašajo stisko težkega časa in upajo, da bo Avstrija nagnala Italijane daleč nazaj do Piave. Glavna oseba je kmet Fradl. Hčerka Josipina mu je zatajila, da pričakuje otroka. Skupaj z materjo se boji, kaj bo, ko bo oče izvedel za to "sramoto", saj še ni

poročena. Na senu v hlevu naskrivaj rodi sina. Ko njen oče izve za novico, se ne razburi, temveč zažari od sreče. Zgodil se je pravi čudež. "Zapomni si," navdušeno reče svoji hčerki. "Rodil se je v senu, v senu je spal kakor božji otrok. Ja, Jezus se je rodil v hlevu in moj vnuk tudi..." Te Partljičeve zgodbe so delno avtobiografske, saj je tudi sam v Pesnici pri Mariboru kot otrok doživel drugo svetovno vojno. V povesti *Božič 1944* zapiše, da v Pesnici skoraj v nobeni hiši ni več moškega. Vsi so kot nemški vojni obvezniki, slovensko Štajersko so namreč priključili k nemški državi, na fronti ali pa, kot komunisti, v zaporih in taboriščih. Trije majhni otroci s svojo materjo praznujejo skromen božič, medtem

ko je oče nekje na bojiščih v zasneženih ukrajinskih Karpatih. Upajo, da se bo, ko bo tragedije konec, srečno vrnil domov. V pripovedi *Brata in pilotova roka* strmoglavila ameriško vojno letalo aprila 1945 na travnik pri Pesnici. Dva otroka, ki lovita ribe v bližnjem ribniku, ulovita odtrgano roko mrtvega pilota, leta zatem pa na delu v Nemčiji z avtomobilom strmoglavita v Ren. Posebno pretresljiva je zgodba o *Dečku Marjanu in mami* v Bački pod madžarsko zasedbo v drugi svetovni vojni. Devetletni deček je dodeljen v oskrbo neki ženski in pretepa, čeprav mora delati od zore do mraka, medtem ko je njegova mati v taborišču, vendar se vse srečno izteče. V zgodbi *Koprenasti laski na nebu* Partljič opiše grozljivo smrt glavnega Hitlerjevega sodelavca, propagandnega ministra Josepha Goebbelsa in njegove žene Magde, ki sta pred samomorom s cianidom ubila lastnih šest otrok. V črtici *Doroteja* se srečamo z usodo taboriščnih – in še posebej z usodo tako imenovanih ukradenih, slovenskim staršem v drugi svetovni vojni odvzetih

otrok, ki so jih posvojile nemške družine, po vojni pa so jih jugoslovanske oblasti iskale po Nemčiji in vračale v prvotno domovino, ki pa je majhni otroci sploh niso poznali. Partljič se dotakne tudi zelo kočljivih tem, ki so bile v Sloveniji dolgo tabu. V pripovedi *Strnišče* pripoveduje o trpljenju otrok v istoimenskem komunističnem taborišču, v katerem so po drugi svetovni vojni umrli številni otroci tako imenovanih narodnih izdajalcev, pa tudi nemških folksdojčarjev, ki so jih nove oblasti želele izgnati iz države. Zadnja pripoved v knjigi z naslovom *Boško in Admira* se dogaja leta 1993 v Sarajevu v času razpada Jugoslavije ter vojne v Bosni in Hercegovini. Junaka zgodbe, Srb Boško in muslimanka Admira, sta moderna Romeo in Julija. Zaljubila sta se v gimnaziji še pred tragičnimi dogodki, maja 1993 pa ju je ubil neznan ostrostrelec pri reki Miljacka. "Otroci trpijo povsod," pravi Tone Partljič. Po vojni pa ostanejo bodeča in boleča strnišča – kakor po žetvi na njivah. Zato je dal knjigi simbolni naslov *Strnišča*.
Lev Detela